

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De vicio ebrietatis vic[us] q[...] sit p[...]m mortale [et] q[...] veniale.
Sermo. LXXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De vicio ebrietatis

gnū celoz sit speciosissimū et lucidissimū; nō sustineret nec sustinere potest aliquid imūdū. Illā ut q̄re me de Brist. iij. Polis. Operiū et mechanici q̄ cor/ chāci nō posse in operādo inaculāt: nō sunt ciues i ciuitate recipiunt̄ re bñ ordinata: salte p̄ncipales/ alios dirigētes ad p̄silū quāto magis i ciuitate celesti/vbi magis sp̄i cue sūt sordes mentiū q̄z hic sordes corporoꝝ: s̄z illud Esa. lij. Hierusalē ciuitas sc̄at̄ q̄z nō adīc̄t̄ vltra ut transcat per te circūlūs et immūdūs. Ebriū aut̄ fm̄ p̄missa est bestial̄ et turpissi/ mus/ abominabilis et feridus: et ideo gl̄ia celi oīno indignoꝝ: et ad regnū celi ad possidēdū ins̄ epetus. Qd bñ oīndit apl̄s. i. ad Lorinth. vi. dīc̄t̄ cens. Nescitis inq̄z q̄z iniq̄ regnū dei nō possis debūt. Et sej̄t̄. Neq̄z maledici neq̄z ebriosi regnū dei possidebūt. Et ad Sal. v. dīc̄t̄. Mani festa sunt opa carnis, que sunt formicatioꝝ et immūdū dicia. Et sequit̄ aliquoꝝ interpositioꝝ: comedatioꝝ et ebrierates et bis similia. qm̄ q̄ talia agūt̄ regnū dei nō p̄sequunt̄. Octauo et yleimo ebrieras eccl̄ia dat miseriā. Lharitas em̄ diui/ dit inf̄ filios regni et pdit̄ioꝝ. Et q̄ nō est meccū cōtra me est, sit salvator. Mat. xii. Et ideo si p̄p̄r̄ ebrierat̄ quis eccl̄ia p̄dit̄ celi gloria in/ dubie eterne gebennē intrabit miseriā. In cuius signū scriptura ebriū imprecaꝝ ve: in mul/ tis locis. Un̄ Esa. v. Ue q̄ plurim̄ mane ad se etand̄ ebrierat̄ et potādū vīz ad vesp̄erā. Et ibidē. Ue q̄ potēres estis ad bibendū vīnū. Et Prover. xxiiij. Lui ve, cui rixet̄. Et sequit̄: nō ne his q̄ morant̄ in vīno. Vincenti in spe. mo/ ral. li. ij. par. viij. di. ij. Refert Pet̄ cluniacē. de quodā aurifabro: quē liberauit beūs Nico/ laus a demonibꝝ et dānatione inferni: q̄z ei de/ uocis fuerat: q̄ bonus in alijs erat. nisi q̄z alijs q̄n̄ cōsueuerat nimis bibere: quē semel nimis ingurgitacū diabol̄ suffocauit sub specie bus/ fonis cor ei⁹ oīprūmēt̄ et cū subito extinguevit̄ ad infernū trahebat corquēdū. Et liberat̄ vt p̄/ dic̄t̄ est de pena purgatoriū: grauis corquebat̄ Er̄si alias sc̄pturas nō haberem̄: nōne suffice/ ret nobis testimoniū christi. Lu. xvij. dīc̄t̄ diuine epulone: qui epulabat̄ fr̄idicē splēdide. et tādē illi in inferno posito denegabat̄ gutta aque a la/ zaro. Ecce pena ebrioz̄ et se replentū p̄petua.

Ecplū De b̄ audiam⁹ exēplū i narratioꝝ cōi antiq̄/ ru pat̄. Et allegat Lelari⁹ Q̄ cū qdā p̄egrin⁹ vestē sūt p̄egrinat̄oꝝ p̄ forti vīno exposuſet, et tandem inebriat̄ et a mente alienat̄ mortuusq̄z a circūstātibꝝ estimat̄ fuisse: cadē hora spirit⁹ ei⁹ ad loca penar̄ ducetus fuit. Ubi sup̄ p̄utēū operculo igneo eectum p̄ncipē tenebriarū sedet̄ recōspexit. Interim quidā abbas quē ille p̄e/ grinus nouit adductus fuit: quē p̄ncipē p̄e/ dictus muleuz salutans pocum sulphureū in calice igneo sibi porrexit: qui cū bibisse in p̄u/ ceum igneum missus fuit: peregrinus cū hoc vidit fortiter tremuit: et diabolus alte clama/ uit̄. Adducite huc illū q̄ sero vestē sūt p̄e/ grinationis p̄ forti vīno exponens se inebriauit̄.

Quo audito p̄egrin⁹ bono angelo q̄ cū ibi du/ perat p̄misit: q̄ ompli⁹ nunq̄z inebare: dūmō illa hora libaret̄. Qui mox exp̄ gefact⁹ et ad se ūduc̄t̄ die et horā norauit̄. et i frā suā rediēs di/ cētū abbate obisse etali die cogit̄. Hec ibi. Ido ad flētū cōpūccōis Joel. p̄pha vbi s̄. E. dīc̄t̄. Exp̄ ḡscimini ebrioz̄ fletē tē. Quapropter q̄libz bō/ q̄ntū p̄t̄ bō ebrierat̄ mala attēdat̄: et sumo stu/ dio sibi caueat̄: ne ḡuēt̄ crapula et ebrierat̄: ad/ vitādā tācā miseriā ebriūz et gulōf p̄ata: nee so/ lū ill̄ q̄ p̄ ebrierat̄ p̄dū vīsum rōmīs: s̄z et bis q̄ p̄ portū notabilēr̄ exēdēt̄ i plura mala ex p̄di/ cētis se p̄cipit̄. Rogem⁹ ḡ deū ut sic nob̄ cū/ stodiedi grām i p̄nētribuat̄: ut tādē cū ep̄as̄ i reḡ br̄icudis (vbi nulla famēs/ nulla sitis/ nō/ la turbatio: s̄z q̄s p̄petua) mereamur delecta/ ri. Amen.

De vicio ebrieratis vīz q̄n̄ sit p̄cēm̄ mor/ tale et q̄n̄ veniale.

Gēmo. LXXI.

Etēdite ne forte

Egrauent̄ corda via crapular̄ ebrierat̄. Luc. xxij. In p̄cedētibꝝ p̄ p̄les fm̄os audist̄ q̄nta mala faciat̄ ebrieras: q̄d pa/ tec̄ et signēto poec̄: ebrierat̄ fm̄ suas p̄prie/ tates dep̄ingēt̄: ex obfūatōe gētū ebrierat̄ deestātū: et p̄ ea q̄ patēt̄ i ebriūs ad sensuꝝ. can/ dē p̄la mala ebrieras i pluribꝝ fm̄ibꝝ. q̄z q̄dli/ ber sufficeret ad deestātū ip̄am ebrierat̄: q̄ nūc repe/ terere p̄p̄ breuitatē omīto. Nūc q̄m̄ viden/ dū erit̄ q̄n̄ ebrieras sit mortal̄ vel veniali. An/ vīz sp̄ sumēs potūz excessiue peccet̄ mortal̄: vīl altiōn̄ veniali: vel si fieri b̄ possit sine p̄cō. Pro grā Bue mar. Attēdite ne cor. vīa tē. **D**ubitac̄ vīz oīs ebrieras sit p̄cīm̄. (vbi s̄. Ad b̄ r̄ndet̄ fm̄ mēt̄ seti. Tho. q. ij. q. cl. ar. i. t/ q̄ ebrieras aliquāt̄ ē sine p̄cō aliquāt̄ cū p̄cō ve. Excessi/ malit̄: aliquāt̄ cū p̄cō mortal̄. Pro q̄ norādū q̄ potūm̄ excessiū i potū p̄ eē tripl̄. Primo cū bibens p̄le/ t̄ḡat̄ vītē vīni. i. q̄ nescit potū ē ē imoderatū/ et iebriare potēt̄. Et cal̄ excessiū p̄t̄ eē sine p̄cō etiā siq̄s iebriat̄: ita tādē q̄ b̄ t̄ḡat̄ absq̄z negli/ gētā bibēt̄. sicut credēdū ē Noe fuisse iebria/ tū. Gen. ix. Qui foricudinē vīni ignorabat/ nec de negligētā vider̄ arguit̄: cū vīnu p̄us nō fuerit̄ exp̄e. **T**ercio cū q̄s cogit̄ vīruꝝ. i. menfurā vīni et imoderatā. i. q̄ corpis valitudinēr̄ cū b̄ t̄ḡat̄ vīni iebriant̄. et tādē maḡ vult ebrierat̄/ et icurrere q̄s abstiere a potū. Et cal̄ p̄prie dīc̄t̄ ebriosus. Et iō cal̄ peccat̄ mortal̄: q̄r̄ volēs et sciēs p̄uat̄ se vīsu rōmīs. Pez: q̄r̄ m̄l'cotēs exp̄e/ us ē vīni t̄ḡat̄ et foricudinē et suā habilitatē ad ebrierat̄: et q̄d huc nō vult nō carere vīno.

Bermuda

LXXI

excessio. **M**ō q̄cūq̄ volēs sciēt se cōmitit
pichilo p̄ci mortalit̄: illē peccat mortalit̄. **E**t tal
ita facit: igit̄. **I**cē q̄cūq̄ sciēt z volūtari se p̄
uat v̄su rōis q̄ s̄m v̄teut̄ opari d̄z/peccat mor
talit̄. **I**z tal̄ ebr̄ ita facit: igit̄. **N**ā cib̄ z pot̄ ē

B moderat⁹: p̄m q̄ coperte cōplexioꝝ t̄ valitudiꝝ
ni corporis. Nā aliqꝝ pot⁹ p̄c c̄e alicui supfl⁹ q̄
Ebetas alceri ē moderat⁹ t̄ ecōcurat⁹. Ex his patz q̄
demon⁹ eberas inē oia via marie ē etimēda: q̄r mapin⁹
assilat⁹. nocumētū ifert boi vsluz rōnis tollēdo. Pro
prereat de Aug. q̄ eberas d̄mōi assimilat⁹. Si c̄
Exēpluz em̄ dem⁹ q̄i bz p̄atē sup boiem ipum dem⁹
tarz q̄i bestiā fac̄: sic t̄ eberatas. Dic em̄ Aug.
Nō ē aliō eberas q̄i māfessiūn⁹ d̄mōi. Naz
cūbō se putat bibere vinū: bibit⁹ a vino. Jō s̄ay
cv⁹ Dñic⁹: p̄z ordīs p̄dicatoꝝ: vt aīm suū trāſ
ferret ad sapiam/p̄ decēnū vinū nō gustauit.
Et Umb. de in q̄dā ser. Ebriosus cū absorber
vinū: absorber a vino: abominiatur a deo: despī
cit ab angel⁹: fūdīs a demōib⁹: deridet ab boi
bus: destruuit xerubib⁹: aculcaſ ab oib⁹.

ture necitas scient et ex libidinē nō curādo et rāz
si sit ḥ deū v̄l ei⁹ p̄cepta; tūs tal⁹ peccat morra
lit; nec sp̄ op̄z q̄ int̄dā febriari; s̄z intendat id
ad qd̄ eb̄etas sequit. **T**erriū sic q̄nq̄ ztingit
q̄ por̄ v̄l cib⁹ q̄ ē mo derat⁹ sano/sic sup̄flu⁹ i⁹
firmo. ita p̄t ecōuerso ztingere; vt ille cib⁹ q̄ ē
sup̄flu⁹ sano/sic moderat⁹ ifirmo. p̄uca cū in⁹
firm⁹ fm̄ q̄siliū medici muleū comedit ad yō⁹
mitū. p̄curādū. tūc ei nō ē ei repurād⁹ sup̄flu⁹
cib⁹ v̄l por̄; vt d̄t sc̄tūs Tho. v̄b̄ s̄i sol̄. in⁹ ar. **Vomie**
Esti ver. q̄ de p̄m romāt̄. q̄ de p̄m romāt̄.

Let in vix q̄ qb̄ p̄r̄ vomitū p̄curandū nō ex-
cūsāt a petō ebrietas; qz ad vomitū p̄curadū
nō opeet q̄ sit por̄ iebiās: eo q̄ por̄ aq̄ repis
de vomitū p̄uocat. **S**ed di. q̄s: Ex q̄b̄ cauf̄
agguat p̄cm̄ ebrietas. Rūr brevit̄ fm̄ mētez
sci Tho. vbi s. q̄ p̄cm̄ ebrietas agguat tr̄z
placi rōne. s. rōne. pfessiōis; platois; aut̄ z̄tinua
tiōis. Primo rāc. pfessiōis; sic ebrietas ē ma-

ius pcam i clericis vel religiosis q̄b i laicis, pr̄ illis
Nam hinc erat scilicet quod dicitur i

Ha bibere i tabna phibet clericis nō laicis: vt
i pcedēti fmōe L. Clerici em bibēdi vel cdēdi
gra nō dñi iterare tabnā: nisi cēnt i pegrinatōe.
Explū ponit Ulin. i Spe. mo. li. viii. par. viij.
di. q. de qdā fabro; de q referet Bcd. i gesti Ans
gloz: q i mōasterio nobili i gbdilī vitus; dieb
festis magi volebat i fabrica fisdere / ebricta
ti cereris q illecebris vacare q ad eccliaz venire
q cū corripēt noblebar se corrigerē. hic pessus
languore t ad extrema pducēt: vocavit fratres
multū mrcēs t desperās: dicēs q viderat ifser
nō optūr: t satbana i pfundū merfum cū Laiz
pba t ceteris crucifixoribz dñi: eterno incēdio
traditū. i qz icimo viderat sibi locū depucatū
Et cū monceret ad pniāz: t pmittere ei venia
si peniteret qdū viuebar: dicebat q videbat
istare sibi iudiciū: nec eē sibi vlera spem saluz
tis. Et b dices expirauit sine viatico t alijs siy
gnis salutis. t ab aliorū sepultura lōge positi
nec p eo alijs aliqd ecclie suffragiū facere aus
sus ē. Hec ibi. ¶ Scđo aggrauat pcfm ebriet
tas rōne platois. Braui⁹ ē em pcfm ebrietaz
i dñis qz i suis siue subditis: eo q ebrietas idū
est i gr̄atia iudicij iusticie t regimis z. ex qb
tcula malā pluma orūt: fm illō Esa. xvij. Sa
cerdotes nescierēt p ebriate. ¶ Tertio aggrauat
pcf m ebretas rōe xtiuatōis. qui ei peccat q as
fidue v̄l freqnēt iebat qz q raro. sic malū v̄l p̄z
ptinuū ē qui⁹ v̄l p̄ctōsi⁹ qz n̄ ptinuū. Ex q in
ferit q freqnēt se iebriates nō p̄t se excusare p
pſuetudinē. qz tal mala pſuetudo n̄ alleuita ls
auger p̄cm. xxij. qj. Scisma. tēz d simo. Nō
san. Pro q notadū ē q assiduitas ebriat̄ fac
ebriat̄ eē p̄cm mortale: n̄ solū pp̄ iratoes ebe
ras. nō assiduitas ipsoz circuitatio q n̄ trahit
i alia spēm p̄ci. t sic assiduitas ebriat̄ n̄ p̄ i iſi
nitia aggquare p̄m: ve d v̄tialit faciat mortale.
Izq n̄ p̄ ec q hō assiduitas iebriat̄ scies t voleſ
ebriat̄ i currat: dñi m̄ltoriēs exp̄ fortitudinē
n̄ vini t suā habilitatē ad ebriat̄. Jō. pp̄ hec
duo q assiduae mebriat̄ graui⁹ peccat qz q raro

De remediis cōtra gulā

Hec s. Tho. vbi ſ. ar. ij. i ſolu. pmi arg. **C**et
oilb ḡ pmissio pez qñ ebrietas eſt ſine pcrō: qñ
pcem veniale z qñ mortale: z p̄ pñs quo ſit cu-
lber vigiladū ne ḡueſ craplā vel ecateat: iuſ
ebia. **R**ogem⁹ ḡ deū qñs i ſumēdī ſib z po-
tib ſua grā nos pñmias cū bñdicōne: nē cātū
malū icuram⁹: z p̄ v̄erā cibi z pot̄ cēpantia⁹
vita mereamur eternā Bmē

Deremedīs p̄tra gulā t̄ ebrietasē.
Sermo,LXXII.

Tréitez ne forte

Frauen̄ corda v̄ia crapula z ebrieta
ce. Luc. xxj. In p̄cedētib⁹ fmōib⁹
audistis p̄la mala z nocumēa q̄ inferūc vici
gule z ebear̄, z finali p̄cedēti fmōe audist⁹
q̄n̄ ebrieras sic sine p̄co: q̄n̄ p̄cim̄ veniale z q̄n̄
mōrale; q̄n̄ ēt peccāt̄ iducēt̄ alios ad ebē
rat̄. Nūc cōlēsq̄nt̄ vidēdūz erit de remedījs z
gulā z ebrierat̄: q̄b⁹ z siderat̄ bō facili⁹ possit
bō vicia decliare. Pro ḡa Bue maria. Atē
dice ne force gra. corda v̄i z t̄. vbi s. Post
q̄z ut audist⁹ i p̄cedētib⁹ m̄la mala comitan̄
hoīem ex gulā z ebēcēt̄: necēt̄ ē aliq̄ oñderere
media q̄b⁹ bō adiuuāt̄ ēt ne i bō mala plabat̄: q̄
rū aliq̄ dicā deo adiuuāt̄ i p̄nci sermōe: dictu
rus reliq̄ in seq̄uit̄.

**Remedias & gu
lā & ebrietatem** Instigatio nature.
Accrestatio figure & sacre scri
pture.

Loſfirmatio medicinali cure.
Nā nos Prio nā nos iſtigat ad fugiēdū gulā t̄ ebe
ſducit ad rāce: t̄ iducit ad rēperātiā t̄ soberatē, t̄ b̄ qdru
rātiā et plicē. Prio ex nāli hoīs dispōne. Nā nā ſdtē
ſoberatē hoī os quifummoꝝ r̄ ſpectu corporis ſui iñ nūero aia
litūz dedit vnicū os. fecitc̄ iſtr̄m gust⁹ breue
t̄ arrū. H̄z ei ve de Aris. iñ diſe aialī. os puū: in
q̄ ſine dubio nā mouet hoīs r̄ pate ſcipe cibū
t̄ potū: t̄ puo cibo aut potu c̄ ſērētū: ſm q̄ on
dit Señ. iñ qdā epla: dicēs q̄ q̄ vltra modū ſe
igurgitat̄ no h̄z bestia: imo no viuꝝ ſz mor
tuꝝ reputari dz. Un̄ d̄ ſe ibide. Laur̄ e magnū
aial: t̄ en̄ paucissimoz iugex pascuie implet.
vna ſilua pl̄b̄ elephātib⁹ ſufficit. t̄ bōfra pa
ſcif̄ t̄ mari: imo t̄ volatilib⁹ i acre. Et ex h̄ pol̄
ſer videti alieui q̄ nā maḡ iſſatiabiliē appetitū
dediſſer hoī puo q̄s elephanci t̄ cauro. Un̄ qrit
Señ. Quid iſḡ ſi iſſatiabiliē nā nob̄ aliuꝝ d̄ſte
vt cū ſāmodica corpora dedit adhuc viceceremus
auiditatē edacifumoz omniaſiū. R̄ndet dicēs:
mīme. qntulū ei ē qd nāe daſ: pnuo illa dimitt
eiſ. Nō famel vēt̄ nob̄ maḡ ſtac: ſed abſitio
Et vult dicere. ſic nā nob̄ dedit pua corpora: ita
dedit nāle diſderitū ad pua alimēta: t̄ iñ natu
ra hoīs no q̄neo: ſz qnlenlo t̄ pnuo dimittere ē
pēta. Famel etiā vēt̄ pua ſedac: t̄ vlera b̄ ap
petere no ē huanū nec rōnabile: ſz ē nām t̄ bez
ſtiale. Nā ei pauꝝ mīmioꝝ ſētē: vt de Bog

et iij. h. de sol. p. hie. psa. v. Et si dicitur. q. scilicet est pascere paucos vestimentis non institutis: et nibil alio desiderares quam ipsi. quod pro famis sedem: et magis fastidit. In huius et signum non dedis hoc binas aures et genitos oculos; atque alia instrumenta sensu duplicata. vos habet vnicum proximum ad gustum et sanguinem per hunc non querere alium non nisi necessarium et modicum. Ite dedit instrumentum gustum quod gula vocat breue et arcu. et breue tristis et tristes glutinatio ciborum: yuxta hanc latitudinem duorum digitorum. ad denotandum quod non tanto quelectabilitate sed non cessitate ciborum. quod posuit ita primum organum delectationis gustus: ut in spinaria quod ad gustum: in ventre corde et patre stomacho et singulis membris varias instrumenta ex sufficiencia ciborum poterit. nunc febribus: nunc colica: nunc palsym: nunc podagrum: sic de aliis. Unde Bertholdus in quibusdam suis sententiis et in florilegio de ordinatur modicam esse predelectationem gustus: quod magnam molestiam in illius abusivo per hunc sensum irraborerit ab excessu eius et potu. Voluptas enim corporis quod tam hodie est sit maius: virgines duorum digitorum obtinet latitudinem. Et huius camodice prisca et exigua delectatio quanta patet sollicitudine: quoniam deinde pars molestiam Hec ibi. Ite dicitur Bertholdus. Et voluptate gaudetur: monstris dilatatis renes et buntur. hic cum metus crescentur: ut etiam quod non tam in pinguis quam in ipugnatitur a ruia. et dum omnis carnus ossa non sustinet: etiam morbi varijs generantur. Ex quo percludit quod modica pars est delectatio ubi brevis est tristis. Secundo hunc idem non ostendit in mineralibus. Nam dicitur Solinus et Albericus. Et exemplum bertholdi mineralium. quod dionisius est niger lapis inferni in mineralibus rubore gaudet: vini odor et spiritas: et odore bus suo (quod multe mirabile videtur) ebrietatem fugat. Unde ratione Albini dicitur. Odor vini non odore sed vapor opulento ebrietas inducit. lapidis autem odor cum simplex sit et apertus et vaporis vini expulsus: vaporis vini expellendo subiectae inducit et ebrietas repellit. Ametistus autem dividit facies: quod ebrietas operatur: et gulositatem sibi dividit et inimicam ostendet et inuita. Tertio hunc idem non ostendit in elementis. Nam terra aqua super se fusas statim solet et ibit. unde non debet sibi non incorpar nec recipitur de Alexio. In signum quod finis mritis non permanet quod est terra et terra enim est in omnibus debemus fugere castum marginare et ebrietatem: si volumus nam tenere generositatem. Unde dicitur Alexius. Sic undas vino propone sobria mritis. Degeneres probabolos ebrii esse volunt. quod dicitur etiam perlegit aqua vino: sed ebrii dividunt facies: et sic degenerantur: quod non sequuntur nam mritis. Quarto hunc non ostendit in placitis. Unde Bertholdus in libro de animalibus. quod arbores aliquando multitudinem cibi secundum instrumenta digesta sunt. Sic explicatur de salice. Sic reuera ad fructum semper gulosorum et eborum est fecundus et ad fructum ieiuniorum. quod corpe per ebrietas superflue habuerat semper sit buntur et agrestes: et per hunc non agnitiones ieiuniorum. Glutinosus enim seu plearie digesta sunt fecunda: ut ostendit Bertholdus in libro de animalibus. Etiam corpe voluntas et arbitrium per habilitatem moraliter ad bonum opus fructus producuntur. Sic est etiam de Sapientia. Vana est spes illorum: et la-